

JÓZEF KANIA

Akademia Rolnicza w Krakowie

MIROSLAW DRYGAS

Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie

KIERUNKI ZMIAN W SYSTEMIE DORADZTWA ROLNICZEGO W POLSCE

1. Wstęp

Wdrażanie zasad gospodarki rynkowej do rolnictwa, jego modernizacja oraz adaptacja do wymogów układu stowarzyszeniowego Polski z Unią Europejską stawia nowe wymagania przed doradztwem rolniczym. Trudno sobie wyobrazić integrację naszego rolnictwa bez skutecznego doradztwa, mającego na celu zmiany zachowań rolników - producentów i przetwórców. Proces udzielania porad wymaga wysokich umiejętności ze strony doradcy. Posiadanie przez niego tylko fachowej wiedzy rolniczej (technologicznej) jest dzisiaj niewystarczające. Musi on również posiadać dostateczną wiedzę z zakresu funkcjonowania rynku rolnego, marketingu produktów rolniczych, spółdzielczości, przedsiębiorczości, zarządzania, finansów, bankowości i prawa, a także umiejętności metodycznych w zakresie komunikowania się z rolnikami i mieszkańcami wsi oraz korzystania z informacji rynkowej⁽¹⁾.

Klasyczny system doradztwa rolniczego obejmuje następujące formy organizacyjne doradztwa i instytucje (rys. 1)⁽²⁾:

- doradztwo państwowe,
- doradztwo prywatne,
- doradztwo samorządowe zawodowych organizacji rolniczych,
- doradztwo przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego i przedsiębiorstw handlowych,

(1) Alternatywne źródła dochodów ludności wiejskiej. Praca zbiorowa pod redakcją J. Kani i S. Makarskiego, Biuletyn Regionalny ZDR AR, nr 309, Kraków 1994.

(2) M. Drygas: Doradztwo rolniczo-ekonomiczne wobec wymagań współczesnego rolnictwa (w:) Ekonomika rolnictwa i agrobiznesu wobec wymagań współczesnego rolnictwa. I Kongres Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Poznań 1994.

- doradztwo placówek naukowo-badawczych,
- doradztwo uczelni i szkół rolniczych.

Niestety nie wszystkie z wymienionych instytucji działają w Polsce w zadowalający sposób⁽³⁾.

2. Cel, funkcje, zadania i organizacja doradztwa rolniczego

Celem państwowego doradztwa rolniczego jest zapewnienie ludności wiejskiej pomocy w rozwiązywaniu jej problemów oraz stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich. Współczesne działanie doradztwa rolniczego ma charakter edukacyjnego wspierania rolników, przygotowującego ich do samodzielnego podejmowania decyzji. Tak zdefiniowane doradztwo rolnicze realizuje trzy funkcje:

- a) edukacyjną,
- b) wdrożeniowo-upowszechnieniową,
- c) informacyjną.

Pierwsza funkcja jest realizowana poprzez organizowanie różnorodnych edukacyjnych programów doradczych w formie doradztwa indywidualnego i grupowego, spotkań wiejskich, kursów, szkoleń, seminariów, wykładów, wyjazdów studyjnych oraz dystrybucję fachowych wydawnictw. **Druga** - poprzez promowanie i zachęcanie do stosowania nowych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i ekonomicznych. **Trzecia** - poprzez zbieranie, przetwarzanie i rozpowszechnianie wśród rolników informacji, w tym przede wszystkim informacji rynkowej, dostępnej w formie wkładek do prasy lokalnej, biuletynów, ulotek, audycji radiowych i telewizyjnych. Niektórzy autorzy wymieniają jeszcze **czwartą**, doradczą funkcję pełnioną przez instytucje doradcze. Wydaje się jednak, że ze względu na zmiany w charakterze współczesnego doradztwa działania te mieszczą się w obszarze pokrywanym przez funkcję edukacyjną.

W ramach wyżej wymienionych funkcji, działania doradztwa rolniczego skupiają się głównie na realizacji zadań z zakresu⁽⁴⁾:

- a) technologii produkcji,
- b) ekonomiki i marketingu,

-
- (3) J. Kania: Cele i ograniczenia funkcjonowania doradztwa rolniczego w Polsce (w): „Metodyka wdrożeń osiągnięć nauk rolniczych i efektywności ich zastosowania w gospodarce”. Instytut Ziemniaka, Bonin 1994.
- (4) M. Drygas: Doradztwo rolniczo-ekonomiczne wobec wymagań współczesnego rolnictwa (w:) Ekonomisci rolnictwa i agrobiznesu wobec wymagań współczesnego rolnictwa. I Kongres Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Poznań 1994 oraz Cz. Siekierski, M. Drygas: Rola programów pomocowych w procesach dostosowawczych doradztwa rolniczego w Polsce do wyzwań gospodarki rynkowej i członkostwa w UE. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego 1995, nr 3.

- c) alternatywnych źródeł dochodu,
- d) kreowania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w aspekcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,
- e) opracowania i realizowania regionalnych programów rozwoju wsi i rolnictwa,
- f) branżowych programów rozwoju rolnictwa,
- g) wyszukiwania i wspierania liderów społeczności wiejskich,
- h) doradztwa socjalno-bytowego i prawnego,
- i) pracy z młodzieżą wiejską.

Jednym z najistotniejszych zadań staje się aktualnie integracja z Unią Europejską⁽⁵⁾.

Szczegółowe zadania doradcze powinny być dostosowane do potrzeb danego województwa (regionu) i wynikać z rozeznania faktycznych i najważniejszych problemów do rozwiązania w gospodarstwach i społecznościach wiejskich⁽⁶⁾.

Doradztwo rolnicze w Polsce jest doradztwem państwowym (publicznym), o dużym stopniu uspołecznienia wskutek powołania w 1991 roku Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego. ODR funkcjonują według zasad prawa budżetowego, jako jednostki budżetowe podlegające wojewodzie. Nadzór merytoryczny nad działalnością ODR sprawuje Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej poprzez Departament Nauki, Oświaty i Doradztwa.

3. Kierunki doskonalenia systemu doradztwa

Z doświadczeń krajów zachodnich wynika, że w miarę postępującego rozwoju rolnictwa zmniejsza się udział doradztwa państwowego i wzrasta konkurencja między różnymi dostawcami usług. Biorąc pod uwagę formę własności doradztwa i źródła jego finansowania, można w sposób ogólny wydzielić cztery podstawowe systemy doradztwa na świecie, odzwierciedlające zarazem trendy przemian w doradztwie⁽⁷⁾:

- (5) Rola doradztwa w gospodarce rynkowej w aspekcie dostosowywania polskiego rolnictwa do wymogów Unii Europejskiej. Praca zbiorowa pod red. J. Kani i J. Żmii, Biuletyn Regionalny ZDR AR, nr 311, Kraków 1995.
- (6) J. Kania: Cele i ograniczenia funkcjonowania doradztwa rolniczego w Polsce (w): „Metodyka wdrożeń osiągnięć nauk rolniczych i efektywności ich zastosowania w gospodarce”. Instytut Ziemiaka, Bonin 1994, oraz A.P. Wiatrak: Doświadczenia i oczekiwania w zakresie wspomaganie doradztwa rolniczego. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego 1995, nr 1.
- (7) Przygotowanie programu przebudowy systemu intelektualnego wspierania rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. cz. I Charakterystyka i ocena stanu organizacji nauki rolniczej, szkolnictwa rolniczego i doradztwa w Polsce, cz. II Propozycje funkcjonowania nauki, szkolnictwa i doradztwa rolniczego w Polsce. Praca zbiorowa pod kierunkiem J. Kani, FAPA/ASAP, Warszawa 1994.

1. Doradztwo państwowe - całkowicie finansowane z budżetu państwa, bez pobierania opłat za usługi doradcze (USA, Szwajcaria, Belgia, Włochy, Hiszpania, południowe landy w Niemczech),
2. Doradztwo państwowe - pobierające opłaty za usługi doradcze od rolników, z różną proporcją finansowania przez państwo i samych rolników (Wielka Brytania, Irlandia, Szwecja),
3. Doradztwo „półautonomiczne” - kontrola doradztwa podlega procesowi przekazywania jej organizacjom rolniczym i prywatnym firmom. Bezpośrednia opłata za usługi doradcze staje się coraz bardziej znacząca. Cechą charakterystyczną tego procesu jest obniżka dotacji na doradztwo z budżetu państwa, zwłaszcza w jego początkowej fazie (Holandia, Izrael, Austria, Nowa Zelandia) oraz wyraźnie wzrastająca rola doradztwa farmerskiego i komercyjnego firm prywatnych,
4. Doradztwo autonomiczne (farmerskie) - prowadzone przez związki i organizacje samorządowe rolników, dofinansowane w niewielkim stopniu z budżetu państwa. Koszty usług doradczych finansowane są ze środków pochodzących ze składek członkowskich lub/i bezpośrednich opłat za udzielone porady. Niektóre z tych rozwiązań funkcjonują już od wielu lat, przy wzrastającym udziale w pokrywaniu kosztów doradztwa przez tych, którzy faktycznie z niego korzystają (Dania i Finlandia - związki, Francja - izby rolnicze).

W związku z tym powstaje pytanie, czy utrzymywać w naszym kraju istniejący system doradztwa i doskonalić go, czy też dokonać jego restrukturyzacji? Zanim zaprezentujemy nasze propozycje w tej kwestii przyjrzyjmy się cechom, jakimi winien charakteryzować się efektywny system doradztwa rolniczego. Są nimi⁽⁸⁾:

- 1) zdolność do zaspokojenia potrzeb odbiorców usług doradczych oraz uczestników systemu doradztwa poprzez:
 - a) ściśle powiązanie doradztwa z nauką, co powoduje:
 - lepsze jakościowo porady;
 - lepsze rozeznanie potrzeb badawczych i doradczych;
 - lepsze rozwiązania technologiczne oraz bardziej efektywne zarządzanie gospodarstwami rolniczymi z uwzględnieniem potrzeb rynku;
 - wsparcie doskonalenia zawodowego producentów i mieszkańców wsi;
 - szybkie docieranie do źródeł informacji o wynikach badań;
 - możliwość korzystania z porady u wysokiej klasy specjalistów (pracownicy instytutów naukowo-badawczych i uczelni rolniczych);

(8) Tamże.

- b) społeczną identyfikację potrzeb oraz opiniowanie wykonywanych zadań doradczych, co poprawi efektywność środków finansowych przeznaczonych na działalność doradczą i upowszechnieniową;
 - c) wzmocnienie rangi ośrodków doradztwa rolniczego poprzez stworzenie lepszej bazy informacyjnej, specjalistycznej (laboratoria komputerowe i analityczne) oraz szkoleniowej, co wzmocni wiarygodność doradców i oferowanych przez nich usług,
- 2) zdolność do wykorzystania w projekcie nowego systemu zarówno mocnych, jak i słabych stron obecnego systemu doradztwa w Polsce: tych pierwszych celem - ich wzmocnienia, a tych drugich celem - ich wyeliminowania,
 - 3) zdolność do efektywnego działania przy ograniczonych środkach poprzez dopasowanie systemu do istniejących realiów organizacyjnych i ekonomicznych w rolnictwie oraz uwzględnienie celów strategicznych polityki rządu i państwa,
 - 4) elastyczność - zdolność do rozwoju i przeobrażeń w kierunku nowych potrzeb reformowanej gospodarki, w tym zwłaszcza rolnictwa i gospodarki żywnościowej,
 - 5) wysoki image doradztwa - system musi być przyjazny dla klientów poprzez profesjonalne wykształcenie doradców, ich wiarygodność, dobre wynagrodzenie ich pracy i szybkie reagowanie na potrzeby doradcze rolników.

Biorąc pod uwagę powyższe cechy oraz wyniki analizy mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń istniejącego systemu doradztwa, proponujemy następujące warianty rozwiązań⁽⁹⁾:

Wariant 1

Utrzymanie doradztwa państwowego (ODR, WODR), finansowanego głównie z budżetu państwa, w zasadzie bez pobierania opłat za rutynowe usługi doradcze od rolników, o dużym stopniu uspołecznienia - poprzez Społeczne Rady Doradztwa Rolniczego. W kompetencjach Rady powinno być opiniowanie ewentualnych opłat za specyficzne usługi doradcze. Minimalna wielkość środków budżetowych na działalność doradczą ODR w danym województwie powinna uwzględniać liczbę hektarów użytków rolnych, liczbę gospodarstw, liczbę ludności wiejskiej i liczbę gmin.

Wprowadzenie opłat za specjalistyczne usługi doradcze przez ODR spowoduje z jednej strony rozwój konkurencyjnego doradztwa prywatnego, a z drugiej wzrost jakości oferowanych usług doradczych dla rolników i innych odbiorców.

(9) Tamże.

Ośrodki powinny podlegać wojewodom (wariant 1a) lub ministrowi rolnictwa (wariant 1b), np. w ramach utworzonej do tego celu Agencji Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wariant 2

Rozwój doradztwa autonomicznego poprzez pogłębianie uspołecznienia ODR i włączenie ich w przyszłości w struktury nowo powstałych izb rolniczych pod warunkiem, że będą to silne pod względem organizacyjnym i osobowym rolnicze organizacje samorządowe, zdolne do zarządzania takimi dużymi instytucjami jakimi są obecnie ośrodki doradztwa rolniczego.

Finansowanie doradztwa autonomicznego ze środków budżetowych powinno być ograniczone, np. do 50%, przy określeniu horyzontu czasowego i jednocześnie wprowadzeniu cennika usług za specjalistyczne porady fachowe. Rodzaj i wysokość opłat usług doradczych powinny być opiniowane przez rady społeczne.

W izbie rolniczej mogłaby też nastąpić pełna integracja służb doradczych zatrudnionych w stacjach chemiczno-rolniczych oraz w części w stacjach kwarantanny i ochrony roślin i innych instytucjach budżetowych pozostających obecnie w gestii wojewodów, co zależeć jednak będzie od aktywności samych rolników i ich przedstawicieli.

Naszym zdaniem proces przekazywania ośrodków doradztwa izbom rolniczym powinien być poprzedzony programem pilotażowym w wybranych 1-3 województwach o odmiennych warunkach przyrodniczo-ekonomicznych rolnictwa i z działającymi tam już silnymi izbami rolniczymi. Doświadczenia z takiego programu byłyby wykorzystane do ukierunkowania tego procesu w pozostałych województwach.

Wariant 3

Rozwiązaniem pośrednim mógłby być niezależny od doradztwa państwowego rozwój doradztwa specjalistycznego z zakresu prawa rolnego, handlowego, ekonomiczno - finansowego i socjalnego w powstających izbach rolniczych. Specjaliści z tego zakresu mogliby być zatrudniani na początku przez izby rolnicze na zasadzie umowy-zlecenia. Pragniemy zaznaczyć, że wybór momentu, w którym rolnicy, tzn. ich organizacja samorządowa, mogą przejąć doradztwo w całości lub w części powinien być wypadkową stadium rozwoju w zarządzaniu gospodarstwami rodzinnymi i możliwościami zapewnienia finansowania doradztwa oraz wielkością popytu na tę formę organizacyjną doradztwa.

Niezależnie od doradztwa państwowego lub autonomicznego rozwijać się będzie doradztwo w przedsiębiorstwach branżowych przemysłu rolno-przetwórczego (przemysł cukrowniczy, tytoniowy, olejarski, zielarski itp.) oraz komercyjne doradztwo prywatne.

4. Uregulowania ustawowe

Status doradztwa rolniczego powinien być jak najszybciej określony ustawą sejmową, która w sposób jednoznaczny regulowałaby zasady funkcjonowania doradztwa państwowego, a w szczególności określałaby:

- a) cele doradztwa rolniczego, zadania i sposoby ich realizacji,
- b) finansowanie doradztwa rolniczego,
- c) strukturę doradztwa rolniczego,
- d) określenie roli społecznych rad doradztwa rolniczego oraz Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie,
- e) wymogi stawiane przy zatrudnieniu dyrektorów ośrodków doradztwa rolniczego i doradców.

5. Rola Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego

Uspołecznienie doradztwa rolniczego widzimy poprzez aktywną działalność Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego na szczeblu rejonów, województw i kraju. Wzmocnienie ich roli powinno nastąpić poprzez systematyczne dokształcanie członków Rad w zakresie identyfikacji problemów i ustalania priorytetów, kompetencji, organizacji pracy, sposobów komunikowania, aktywnych metod prowadzenia dyskusji oraz stworzenie im odpowiednich warunków do pracy.

Podstawowe funkcje Rad to identyfikacja potrzeb doradczych rolników i mieszkańców wsi oraz wprowadzenie ich do programu doradczego, pomoc w określaniu hierarchii problemów, opiniowanie, promowanie i wspieranie programów doradczych wśród społeczności wiejskiej i przedstawicieli administracji państwowej.

6. Model systemu wiedzy rolniczej i informacji

Ogólny schemat przepływu informacji w systemie upowszechniania wiedzy rolniczej przedstawia rys. 2. Ośrodki doradztwa otrzymują informacje o wynikach zakończonych badań rolniczych, ekonomicznych, socjologicznych, psychologicznych bezpośrednio z uczelni wyższych i instytutów naukowych lub pośrednio z Systemu Informacji o Badaniach Rolniczych (Centralna Biblioteka Rolnicza) oraz z Ministerstwa Rolnictwa o założeniach polityki rolnej państwa i związanych z nimi zadaniach zleconych. Informacja ta jest przetwarzana w ODR i przekazywana rolnikom przez doradców. Zadaniem doradców jest stymulowanie zmian mentalności i sposobu myślenia rolników tak, by mogli oni podejmować w swoich gospodarstwach decyzje adekwatne do warunków gospodarki rynkowej. Niezwykle ważnym zadaniem dla wyższych uczelni i Centrum

Doradztwa jest kształcenie studentów i doradców w zakresie metodyki pracy doradczej i komunikowania.

Nowoczesny rolnik korzysta nie tylko z informacji otrzymanej bezpośrednio od doradcy, ale także z innych bardzo ważnych źródeł jakimi są inni rolnicy, banki i organizacje rolników, służby instytucji budżetowych pracujących na rzecz rolnictwa, czasopisma fachowe, prasa rolnicza, prywatne firmy konsultingowe itp. (rys. 3).

Nakłady na doradztwo rolnicze będą efektywnie wykorzystane tylko wówczas, gdy doradztwo i badania rolnicze będą dobrze zorganizowane i koordynowane. Rezultaty badań rolniczych są mało użyteczne, jeśli nie są adaptowane do praktyki i wykorzystywane przez rolników.

Warunkami ścisłego powiązania nauki z praktyką są⁽¹⁰⁾:

1. Wywołanie autentycznego zapotrzebowania doradców na wyniki badań naukowych, pomoc doradcą i konsultacje ze strony nauki;
2. Wywołanie zainteresowania pracowników nauki efektami zastosowań ich wyników w praktyce gospodarczej przez: uwzględnianie w ocenie dorobku naukowego wyników uzyskiwanych we współpracy z praktyką rolniczą oraz preferencje dla indywidualnych osób i zespołów interdyscyplinarnych podejmujących się rozwiązań prac zgłaszanych przez ODR, szkoły rolnicze, administrację państwową i samorządy terytorialne pod adresem uczelni i instytutów naukowo-badawczych (honoraria, granty, zadania zlecone itp.).

W systemie powiązań nauki z praktyką powinny uczestniczyć: MRiGŻ, instytuty branżowe i PAN, uczelnie i szkoły rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego oraz pozostałe instytucje budżetowe pracujące na rzecz rolnictwa i gospodarki żywnościowej.

7. Główne zadania uczestników systemu doradztwa rolniczego:

- MRiGŻ - realizacja polityki rolnej i polityki rozwoju wsi, ustalanie priorytetów wobec doradztwa, edukacji i badań rolniczych, finansowania zadań, projektów itp.,
- ODR - świadczenie usług doradczych na rzecz rolników i mieszkańców wsi, upowszechnianie wiedzy i wyników badań naukowych, zgłaszanie problemów praktyki rolniczej, których rozwiązanie wymaga współpracy i udziału pracowników nauki. Ustalanie wraz ze Społecznymi Radami Doradztwa Rolniczego regionalnych zadań priorytetowych.
- Szkolnictwo zasadnicze i średnie:

(10) Tamże

- kształcenie rolnicze młodzieży,
 - tworzenie i wspólne z ODR wykorzystywanie bazy kształcenia praktycznego,
 - współpraca z ODR w organizowaniu i rozwijaniu różnorodnych form kształcenia ustawicznego,
 - identyfikowanie potrzeb i zgłaszanie problemów wymagających rozwiązania przez naukę.
- Nauka i szkolnictwo wyższe:
 - realizacja badań dla potrzeb doradztwa i szkół rolniczych,
 - rozwój teorii doradztwa rolniczego,
 - promocja wyników badań dla potrzeb praktyki gospodarczej doradztwa i edukacji,
 - doksztalcenie pracowników doradztwa, edukacji, a także rolników - menedżerów gospodarczych poprzez studia doktoranckie, magisterskie, podyplomowe, kursy specjalistyczne, seminaria problemowe, konferencje naukowo-techniczne itp.

Dla funkcjonowania systemu doradztwa należy przede wszystkim określić podstawowe kierunki działań wynikające z przyjętych założeń w polityce rolnej - zadanie dla MRiGŻ, z których wynikną szczegółowe zadania do realizacji przez uczelnie, instytuty naukowo-badawcze, doradztwo i oświatę rolniczą.

Koordinację systemu informacji rolniczej dla potrzeb doradztwa, a więc odpowiednio przetworzonej, powinna spełniać Centralna Biblioteka Rolnicza na zlecenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Przywrócenie tej roli CBR i rozwój systemu byłby korzystny naszym zdaniem dla wszystkich uczestników systemu wiedzy rolniczej i informacji.

8. Warunki wdrażania proponowanych rozwiązań i osiągnięcia wysokiej efektywności doradztwa

Czynnikami decydującymi o efektywności doradztwa rolniczego, bez względu na jego formę własności, będą⁽¹¹⁾:

- dobrze przygotowana kadra zarządzająca organizacją doradczą;
- wysokie kwalifikacje specjalistów doradztwa;
- dobry program podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników doradztwa;
- ścisła współpraca doradztwa z nauką;
- dostępność niezbędnych środków finansowych;
- współpraca dyrekcji ODR i pracowników doradztwa z radami społecznymi reprezentującymi interesy klientów doradztwa.

(11) Tamże

Niezależnie od stałego doskonalenia wiedzy fachowej doradców w zakresie reprezentowanej przez siebie specjalności, widzimy potrzebę podnoszenia ich kwalifikacji w zakresie metodyki doradztwa i edukacji ekonomicznej.

W tematyce szkoleniowej dla doradców ODR, oferowanej przez uczelnie i inne instytucje, należy uwzględnić tematy dotyczące:

- polityki rolnej w tym zwłaszcza stowarzyszenia Polski z UE - wyzwania dla rolnictwa i wsi;
- przedsiębiorczości rolniczej i pozarolniczej na wsi;
- zarządzania marketingowego gospodarstwem rolnym i małą firmą;
- kształcenia liderów wiejskich;
- metodyki sporządzania planów strategicznych dla gmin;
- restrukturyzacji rolnictwa i jego otoczenia;
- prowadzenia uproszczonej księgowości i jej wykorzystania w zarządzaniu gospodarstwem rolnym;
- organizacji i funkcjonowania giełd towarowych;
- organizowania spółdzielczości i zespołowych form gospodarowania, zwłaszcza w zakresie wspólnego użytkowania maszyn, usług, przechowywania, przetwórstwa, sprzedaży produktów rolnych, eksportu produktów rolniczych, zakupu środków produkcji itp.

Tematy powyższe powinny być następnie przedmiotem szkoleń organizowanych przez ODR dla rolników i mieszkańców wsi. Szkolenia, seminaria i konferencje naukowo-techniczne z tego zakresu powinny być dofinansowane ze środków MRiGŻ, MEN, ARiMR, FAPA/ASAP i z innych źródeł pomocy dla polskiego rolnictwa.

9. Najważniejsze zadania doradztwa i oczekiwania rolników ze strony doradztwa w 1996 r.

Określenie najważniejszych zadań oraz oczekiwań rolników pod adresem doradztwa rolniczego było celem konferencji w Ustroniu zorganizowanej w dniach 28 - 29.09.1995 r. przez Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego zs. w AR w Krakowie⁽¹²⁾.

Uczestnicy konferencji, w liczbie 115 osób, obradujący w dwóch odrębnych sekcjach oraz reprezentujący naukę, doradztwo, oświatę, administrację rolniczą, praktykę rolniczą, stowarzyszenia i organizacje rolnicze z całego kraju, określili przy użyciu techniki grup nominalnych najważniejsze priorytety w tym względzie:

I - Najważniejsze zadania doradztwa rolniczego

1. Budowanie systemu kształcenia ustawicznego (w powiązaniu z nauką i oświatą).

(12) Rola doradztwa w gospodarce rynkowej w aspekcie dostosowywania polskiego rolnictwa do wymogów Unii Europejskiej. Praca zbiorowa pod red. J. Kani i J. Żmii, Biuletyn Regionalny ZDR AR, nr 311, Kraków 1995.

2. Rozwijanie doradztwa organizacyjno-ekonomicznego - w tym głównie z zakresu rachunkowości rolniczej.
3. Rozwijanie różnych form przedsiębiorczości społeczności wiejskiej.
4. Prowadzenie doradztwa w zakresie samoorganizowania się rolników.
5. Rozwijanie doradztwa z zakresu marketingu produktów rolniczych i usług.
6. Tworzenie i doskonalenie informacji rynkowej.
7. Upowszechnianie wiedzy z zakresu integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską (szanse, zagrożenia, wymogi itp.).
8. Uspołecznienie doradztwa rolniczego.

II - Najważniejsze oczekiwania rolników w zakresie doradztwa

1. Prowadzenie doradztwa prawno-ekonomicznego.
2. Rozwijanie grupowych form działalności rolników.
3. Edukacja, zwłaszcza młodego pokolenia, z zakresu przedsiębiorczości, czyli podejmowania działalności rolniczych i pozarolniczych na wsi.
4. Prowadzenie doradztwa marketingowego.
5. Stworzenie systemu informacji.
6. Pomoc w aktywizacji społeczności lokalnych poprzez wspólne identyfikowanie i rozwiązywanie problemów w ramach opracowywania planów strategicznych rozwoju gmin.
7. Prowadzenie doradztwa z zakresu rachunkowości rolniczej.
8. Rozwijanie doradztwa socjalno-bytowego.
9. Prowadzenie doradztwa technologicznego.
10. Edukacja ekologiczna.

Z analizy przedstawionych priorytetów wynika fakt, że w zdecydowanej większości zadania określone dla doradztwa wychodzą naprzeciw oczekiwaniom rolników i społeczności wiejskiej.

Rys. 1

**Instytucje i organizacje nowego systemu doradztwa
(świadczące usługi doradcze)**

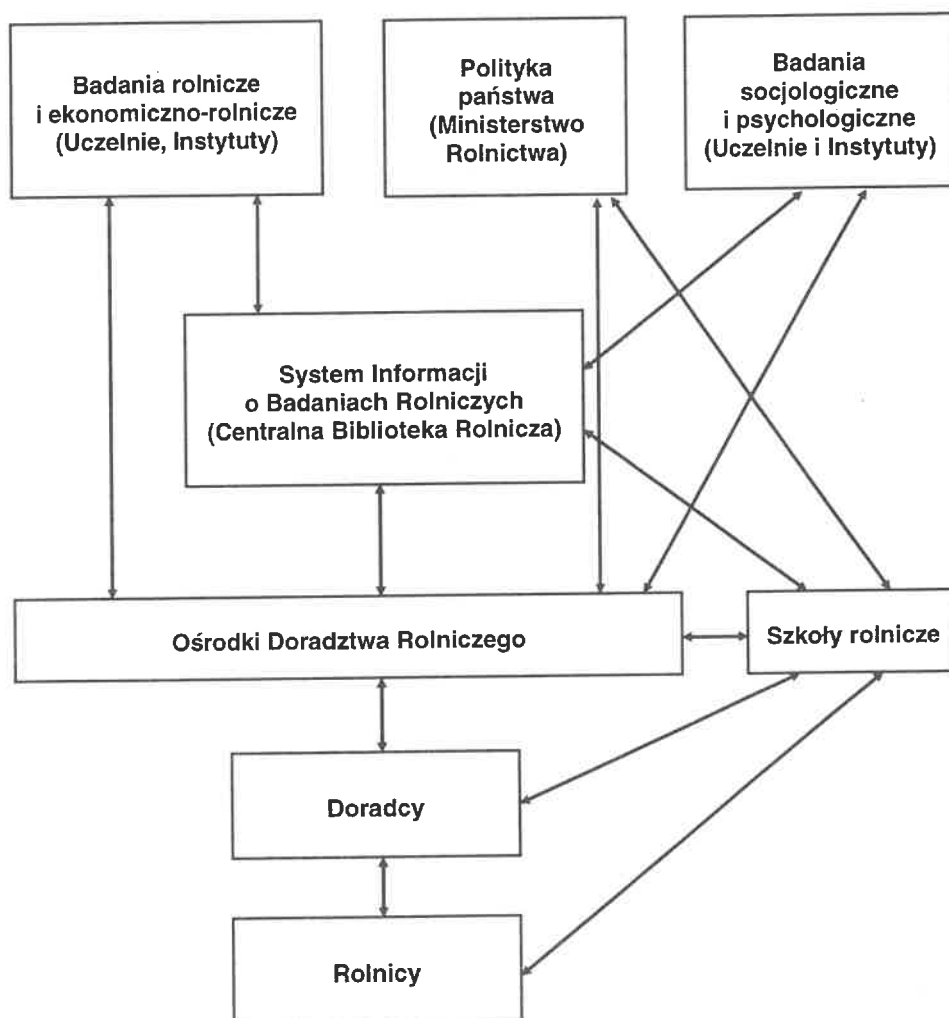

Źródło:

Przygotowanie programu przebudowy systemu intelektualnego wspierania rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. cz. I Charakterystyka i ocena stanu organizacji nauki rolniczej, szkolnictwa rolniczego i doradztwa w Polsce, cz. II Propozycje funkcjonowania nauki, szkolnictwa i doradztwa rolniczego w Polsce. Praca zbiorowa pod kierunkiem J. Kani, FAPA/ASAP, Warszawa 1994.

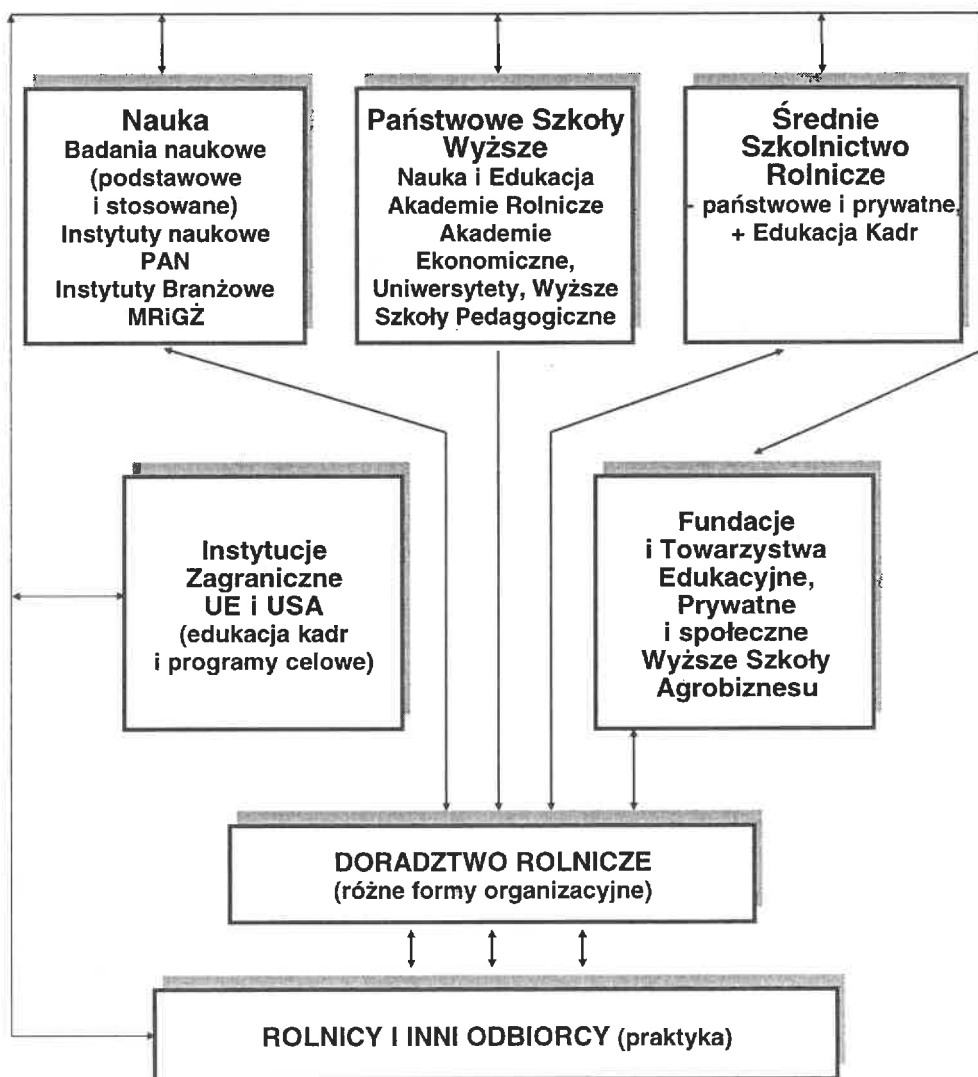
Rys. 2

**Schemat ogólny przepływu informacji w systemie
upowszechniania wiedzy rolniczej**

Rys. 3

Schemat powiązań funkcjonalnych i merytorycznych doradztwa w systemie intelektualnego wspierania rozwoju wsi i rolnictwa

Źródło:

Przygotowanie programu przebudowy systemu intelektualnego wspierania rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. cz. I Charakterystyka i ocena stanu organizacji nauki rolniczej, szkolnictwa rolniczego i doradztwa w Polsce, cz. II Propozycje funkcjonowania nauki, szkolnictwa i doradztwa rolniczego w Polsce. Praca zbiorowa pod kierunkiem J. Kani, FAPA/ASAP, Warszawa 1994.